

Kwalijke misvattingen over donorkinderen

SPERMADONATIE Meer donorkinderen dan gedacht willen weten wie hun donorouder is, hem mogelijk zelfs ontmoeten. Wensouders daarover verkeerd informeren kan later schadelijke gevolgen hebben, schrijft Leen Bastiaansen.

Leen Bastiaansen
Psycholoog en psychotherapeut. Donorkind via anonieme spermadonatie. Lid van de stuurgroep van het Afstammingscentrum.

Naar aanleiding van de zaak rond de Torhoutse gynaecoloog die patiëntes insemineerde met zijn eigen sperma, laait het debat over donoranonimiteit weer op. Hoewel ik hoop dat het schandaal eindelijk de definitieve impuls zal geven tot de wetsverandering waarvoor donorkinderen al jaren ijveren, wordt het debat nog altijd beoedeld door onjuiste veronderstellingen. Die aanhoudende misinformatie is net zo belastend voor donorkinderen als de voorbijgestreefde donoranonimiteit.

Een eerste misvatting die voortdurend opduikt, is dat donorkinderen die van jongs af op de hoogte zijn van hun ontstaan geschiedenis, geen interesse zouden hebben in hun onbekende biologische ouder. Brits onderzoek wijst uit dat wie opgroeit in de wetenschap dat hij donorkind is, minder geneigd is om negatieve gevoelens te ervaren bij de donorconceptie zelf, terwijl een late ontdekking vaak extra traumatiserend is. Waar geen eenduidig bewijs voor bestaat, is dat wie in openheid opgroeit, minder behoefte zou hebben om zijn afkomst te kennen. Het is voor donorkinderen kwetsend om dat altijd weer te moeten aanhoren, omdat het geen recht doet aan hun realiteit.

Nog pijnlijker wordt het als die misvatting gebruikt wordt om hun recht op afstammingsinformatie te ondermijnen ('als men donorkinderen maar vroeg genoeg vertelt hoe ze verwekt zijn, is donoranonimiteit geen probleem').

Onterechte schuldgevoelens
Nog een misvatting is dat donorkin-

deren die in een warm nest opgroeien, niet geïnteresseerd zijn om de donor te leren kennen. Dat zou betekenen dat alleen donorkinderen uit problematische opvoedingssituaties geïnteresseerd zijn in hun biologische ouder. Belgische en Australische studies die deze kwestie onder de loep namen, hebben geen verband kunnen aantonen tussen de kwaliteit van het gezinsklimaat en de mate van interesse van het donorkind in de donor. Dus ook in liefdevolle nesten bestaan er donorkinderen die nieuwsgierig zijn en op zoek gaan naar de donor. Die mythe blijven herhalen kan donorkinderen opzadelen met onterechte schuldgevoelens, alsof hun nieuwsgierigheid naar hun af-

Sommige donorkinderen wegen hun behoefte hun donorouder te kennen af tegen het verlangen hun ouders niet te kwetsen

komst een uiting van ontevredenheid is aan het adres van hun ouders. Dat kan op zijn beurt gezinsdynamieken verstoren: uit onderzoeken bij Britse, Amerikaanse en Belgische donorkinderen blijkt dat sommigen bewust hun persoonlijke behoefte aan afstammingsinformatie afwegen tegen het verlangen hun ouders niet te kwetsen. Zo'n dilemma laat weinig

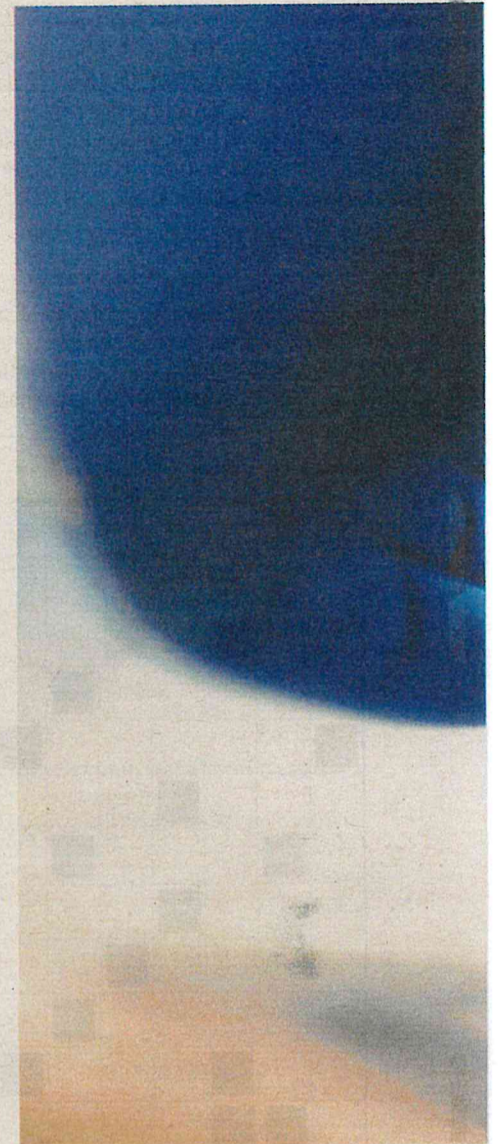
emotionele ruimte om afstammingsvragen openlijk te bespreken, laat staan zoekacties te ondernemen. Steeds opnieuw een causaliteit benadrukken waar er simpelweg geen is, houdt donorkinderen dus gevangen in een loyaliteitsconflict dat belemmerend kan zijn, zowel voor de eigen ontwikkeling als voor gezonde gezinsrelaties.

Normale nieuwsgierigheid

De behoefte aan afstammingsinformatie wijten aan een gebrek aan liefde of communicatie is een ding. Vaak wordt ook vlakaf verkondigd dat de meeste donorkinderen überhaupt niet geïnteresseerd zijn in hun afkomst en dus perfect tevreden zijn met de status quo. Het is uiteraard problematisch als die bewering wordt ingezet als argument tegen een wetswijziging. Maar ook als ze louter wordt vermeld om wensouders gerust te stellen, zijn er kwalijke gevolgen.

Het is om te beginnen onmogelijk om uitspraken te doen over de reële proportie geïnteresseerde en zoekende donorkinderen, simpelweg omdat veel donorkinderen nog altijd niet weten dat ze donorkind zijn en dus niet bevraagd kunnen worden. Het is misleidend en onjuist om hen op te nemen in de statistieken van 'ongeïnteresseerde donorkinderen'.

Uit verschillende Britse, Amerikaanse, Australische en Belgische steekproeven kwam stelselmatig een sterk aanwezige interesse in de donor naar boven, net als een wens tot contact. Het is voorlopig koffiedik kijken hoe representatief die bevindingen zijn voor de gehele populatie van donorkinderen, maar nieuwsgierigheid

en een verlangen naar contact zijn geen uitzonderlijke fenomenen.

Emotionele verwijdering

Het is ook niet in het belang van wensouders om hen te blijven geruststellen met onwaarheden. Voor sommigen is de gedachte dat hun kind de donor wil kennen inderdaad beangstigend, omdat ze vrezen dat hier een affectieve band uit kan voortvloeien, wat ze als bedreigend ervaren.

In plaats van ouders te sussen met de ongegronde voorspelling dat hun kind wellicht nooit op zoek zal gaan, kunnen we hen beter helpen te accepteren dat die mogelijkheid wel degelijk bestaat, en uitleggen dat dat helemaal niet bedreigend hoeft te

De geschorste UA-docentes deden geen racistische uitspraken

Selahattin Koçak
Diversiteitsconsulent.

VRIJE MENING Misschien moet de UA, die twee docentes schorste wegens racisme, in eigen boezem kijken, vindt Selahattin Koçak.

Is er racisme in Vlaanderen? Ik denk dat niemand dat na zoveel rapporten en onderzoeken nog kan betwisten. Op de domeinen werkgelegenheid, huisvesting en onderwijs al zeker. Tot en met in onze politieke partijen. Iedereen zal dat beamen, maar we zouden geen Vlamingen zijn als we niet zouden discussiëren over hoe groot het probleem is, waar het aan ligt enzovoort.

Zo ook met het voorval aan de Universiteit Antwerpen (UA) drie weken geleden, waarbij een per toeval gefilmd gesprek tussen twee docenten openbaar werd gemaakt, en de rector besliste om de medewerkers te schorsen wegens beledigende, zelfs racistische uitspraken. Een col-

lega van de docenten heeft nu een petitie opgestart tegen die beslissing omdat er volgens haar van racisme geen sprake is.

'Diverse' medewerkers

Ik heb het bewuste filmpje bekeken en het gesprek beluisterd, en ik kom inderdaad tot de vaststelling dat het 'informele gesprek' tussen beide mensen in de video, niet kan geklasseerd worden als racisme. Mijn jarenlange ervaring als diversiteitsconsulent en mijn levenslange ervaring met racisme, als persoon met een migratieachtergrond, staven mijn gevoel.

Wat ik dan wel zie en hoor? Een informeel gesprek, heel los, casual, tussen twee vrouwen die met elkaar ervaringen delen, zelfs lichtjes onzeker en vragend hoe ze moeten omgaan met bepaald gedrag van studenten. Mocht dat gesprek hebben

plaatsgevonden in een intervisie, of in een werkgroep met de vraag 'Hoe omgaan met diversiteit?', dan had niemand dat bestempeld als racisme. Dat meen ik. Ik hoor alleszins die medewerkers een hulpvraag stellen, en dat is exact wat het bestuur van de UA ook had moeten horen.

Je kunt het omdraaien: als medewerkers bijvoorbeeld niet weten hoe ze moeten omgaan met een nieuwe evolutie, een veranderende samenleving, ligt het dan altijd aan die medewerkers zelf? Heeft de UA een doorlichting gemaakt van haar diversiteitsbeleid? Is de universiteit zelf klaar voor de veranderende realiteit? Hoeveel 'diverse' medewerkers heeft de UA?

Cliché tegen cliché

Diversiteit is nooit alleen het gekende verhaaltje over alloctonen en autoctonen. Diversiteit bete-

kent dat iedereen het recht heeft om anders te zijn, in een breed samenwerkingsverband. Je kunt bijvoorbeeld niet stellen dat je andersvalide-vriendelijk bent, terwijl iemand met een rolstoel je gebouw nog niet eens binnen kan. Dat laatste klinkt misschien als een cliché, maar wat aan de UA gebeurde, is

Ik hoor die docentes op dat filmpje een hulpvraag stellen. En dat is exact wat het bestuur van de UA ook had moeten horen

Donoranonimiteit moet nu echt wel op de schop. © Wong Maye E/ap

zijn. Ik heb nog geen ouder-kindrelaties weten stuklopen omdat een donorkind contact had met de donor.

Als er strubbelingen ontstaan, komt dat eerder doordat ouders ongemakkelijk, angstig, veroordelend of boos reageren als hun donorkind op zoek gaat. Dat los je niet op door afstammingsvragen sussend te blijven kaderen als uitzonderingen. Zo pathologiseren en stigmatiseren we nieuwsgierige donorkinderen, waardoor die zich schamen en in het geheim antwoorden gaan zoeken op hun afstammingsvragen. Dat kan emotionele verwijdering creëren, terwijl net bij die zoektocht de steun en betrokkenheid van de ouders van wezenlijk belang kunnen zijn. Laten we

ouders liever helpen om in het reine te komen met de eigen onzekerheden, zodat ze in verbinding kunnen blijven met hun kinderen als die met vragen worstelen.

Als u zich dus nog eens laat vangen in de illusie dat de 'stille meerderheid' van de donorkinderen akkoord gaat met donoranonimiteit, sta er dan even bij stil dat de meerderheid nog altijd in het ongewisse leeft. En denk vooral aan de vele donorkinderen die zich, om loyaliteitsconflicten en stigmatisering te vermijden, niet durven of kunnen uitspreken, niet binnen hun gezin, laat staan in de media. U kunt hen helpen door de verspreiding van de aangehaalde mythes mee te bestrijden.

dat net zo goed: een los gesprek tussen twee medewerkers die hun ervaringen delen, en eigenlijk aangeven niet goed te weten hoe ermee om te gaan, bestempelen als racisme. Misschien was er meer aan de hand, misschien heb ik maar een deel van de opname gezien en beluisterd. Maar wat ik daarop zag en hoorde, was geen racisme.

Woke of niet woke

Sommigen toeteren ook graag dat de schorsing van die docenten weer het bewijs levert dat de 'woke-slinger' te ver doorslaat. De strijd tegen welk 'isme' dan ook hoeft niet direct een naam te krijgen. Woke of niet woke, daar lig ik niet wakker van.

Waar ik wel moeite mee heb, is dat wij alle middelen hebben om een effectief diversiteitsbeleid op te zetten in Vlaanderen, maar dat bij de uitvoering de versnippering toeslaat.

Angst voor deze of gene kiezer. De ons omringende landen steken ons op dat vlak de loef af. Taalcurussen, inburgering, antiracisme: voor al die zaken moet eerst een 'politiek draagvlak' worden gerealiseerd. Dan krijg je inderdaad slingerbewegingen waarbij de ene zus reageert en de andere zo. Maar het bovenvermelde voorval bestraffen als racisme, terwijl het dat niet is, kan een pervers effect hebben: op termijn zullen andere gevallen, waarbij wel degelijk sprake is van racisme, worden geminimaliseerd omdat men niet opnieuw dezelfde fout wil maken.

Ik raad het bestuur van de UA aan om een deftig gesprek te voeren met de medewerkers, met in het achterhoofd de hulpvraag die spreekt uit de video. Het is zomervakantie, er is nog tijd om dat tot een goed einde te brengen vóór de start van het nieuwe academiejaar.

column

Luuk van Middelaar

Russisch winteroffensief begint nu met afbouw gas

Russische politici en generaals weten al eeuwen hoe je tegenstanders sloop met de kou. In 1812 verloor Napoleons Grande Armée, tot achter Moskou gelokt, meer soldaten aan honger en vrieskou dan aan kogels en bajonetten. Ook Hitlers opmars strandde eind 1941 op een Russisch winteroffensief. Nu is het Vladimir Poetin die de vorst als wapen inzet om ons te verzwakken en te verdelen.

Opvallend is hoe de Duitse openbaarheid al stap voor stap op een Koude Winter wordt voorbereid. Het is de volgende oorlogsfase. Dit week-einde sloeg een Duitse topambtenaar alarm. Op maandag 11 juli sluit de Nord Stream 1-pijplijn tien dagen voor het jaarlijkse onderhoud, maar de vrees is dat Gazprom de kraan na afloop definitief dicht zal draaien. En dan moeten de Duitsers 'zeer dringend' over gasbesparingen denken, aldus deze baas van de Bundesnetzagentur, en is hoogst onzeker of alle bedrijven deze winter genoeg gas kunnen krijgen.

Eerder al noemde minister van Economische Zaken Robert Habeck (Groenen) de half juni onverwacht teruggeschroefde gasleveranties een 'economische aanval' door Rusland. Hij waarschuwde voor een economische crisis die zwaarder kan uitpakken dan die vanwege de coronapandemie, met mogelijk talloze faillissementen.

'Dit is velen nog niet duidelijk.' De vicekanselier ziet ook hoe het Kremlin angsten in onze samenlevingen aanwakkert - voor kou, maar ook voor inflatie en armoede.

Komen de gasvoorraden deze zomer niet op peil, dan liggen er volgens dezelfde Duitse topambtenaar harde keuzes in het verschiet. Bijvoorbeeld: wel gas naar voedselbedrijven en de farmaceutische industrie, maar niet naar zwembaden. En denkt u er ook vast over na in welke kamers in uw huis het enkele graadjes minder mag.

In een reportage over het Bergeermeerse gasopslagveld in NRC valt te lezen hoe Nederlandse ministers voor energiebeleid lokale vrees voor aardbevingen, zoals in Groningen, bestuurlijk opzij schoven met een beroep op leveringszekerheid. En hoe dat publieke belang naïef werd uitbesteed aan mondiale markten, zonder er rekening mee te houden dat men met staatsbedrijven zoals Gazprom in zee ging, die niet alleen naar markt en prijs kijken, maar ook naar politiek en macht.

Toch blijven er vragen onbeantwoord. Waarom vulde Gazprom, dat contractueel over 42 procent van de Bergeermeerse opslagruimte beschikt, de voorraden in 2021 niet

bij? 'Verraste analisten weten de lege opslag aan irrationele marktbevingen en prijsopdriving door Rusland.'

Wie alleen prijsopdriving ziet, kijkt nog altijd vooral door een marktbril. Economische 'irrationaaliteit' gaat goed samen met een machtspolitieke logica. Angst en verdeeldheid zaaien bij tegenstanders, bijvoorbeeld.

Heeft Poetin die zetten vooraf uitgedacht? Frappant is in elk geval dat ook Duitslands grootste gasopslag, in handen van een Gazprom-filiaal, na de winter van 2020-21 niet werd bijgevuld, terwijl andere leveranciers gewoontegetrouw profiteerden van de lagere prijzen vanaf het voorjaar. Een bewuste keuze. 'Vanaf ten laatste april 2021 hadden we ons mogen afvragen welk strategisch doel achter dat lege gasveld zat', zei een energie-expert eerder dit jaar in het Duitse journaal.

Laten we over de zomer heen kijken. Acute gasschaarste kan leiden tot spanningen tussen EU-lidstaten. Als de Duitse industrie onvoldoende bevoorrad kan worden, zal het land een beroep doen op burens - Nederland en Noorwegen voorop. Maar, zal men dan mopperen in Den Haag, waarom moesten jullie Duitsers dan zo nodig al je kerncentrales sluiten, zoals Merkel in 2011 besloot?

Acute gasschaarste kan leiden tot spanningen tussen EU-lidstaten. Als de Duitse industrie onvoldoende bevoorrad kan worden, zal het land een beroep doen op burens en andere partners

Dit argument houdt in de nood-situatie niet stand. Vergelijk de pandemie: toen in maart 2020 Nederlandse coronapatiënten in adem-nood wegens een IC-beddente kort naar Duitse grens-ziekenhuizen werden getransporteerd, vroegen ze daar ook niet bij aankomst waarom we die bedden de jaren ervoor hadden wegbezuid. Dat debat komt later.

Over coronasolidariteit gesproken: de zwaarbevochten EU-herstelfondsen, waartoe in 2020 werd besloten, zijn nog niet geheel besteed. Terwijl het aandeel giften (390 miljard) redelijk de deur uitgaat, liggen de potten voor leningen (360 miljard) goeddeels te wachten. Onder de noemer 'REPowerEU' bouwt de Europese Commissie die pandemie-gelden momenteel om tot steun voor de afbouw van Russisch gas, met steun van de regeringsleiders.

Het is een subtiele institutionele vertaling van Europese lotsverbondenheid in deze oorlog en daarvan zullen de zware economische naschokken er ongetwijfeld meer brengen, tussen nu en de winter.

Luuk van Middelaar is politiek filosoof, historicus en columnist voor NRC, waar deze bijdrage eerder verscheen.